

345

29. mai - 18

1020.

Til

Det kgl. departement for sociale saker.

I skrivelse av 10. mai d.a. har det ærede departement anmodet om vor uttalelse i anledning det av os reiste spørsmål om en midlertidig nedsættelse av arbeidstiden for industriarbeidere til 8 timer pr. dag.

I den anledning skal vi tillate os at uttale følgende, idet vi henviser til vor skrivelse av 27. f.m.:

Det er sekretariatets opfatning at ernæringsforholdene nu er saadanne, at det er i særlig grad paakrævet at faa gennemført en midlertidig lov om 8-timersdag for arbeiderne i haandverk og industri, transportvirksomhet, anlæg o.lign.

Under krisetiden har arbejdsgiverne været meget litet tilbøjelig til at gaa til revision av tariffene. Man har henvist til de usikre forhold og som regel holdt paa en prolongation av tariffene med et dyrtidstillæg. Av den grund har spørgsmaalet om en forkortelse i arbeidstiden for en række fag og industrier blit utskudt, idet dyrtidssituationen jo har været saadan, at det mest paakrævede har været at opnaa en forhøielse i lønningerne.

Hadde ikke krisetiden skapt dette forhold, vilde utvilsomt arbeidstiden for en betydelig del av arbeiderne været nedsatt til omkring 8 timer pr. dag.

Fra nytaar kom saa pludselig den strenge rationering av fødevarer, og etterhvert som ernæringsvanskelighetene har til-
tat er situationen blit vanskeligere og vanskeligere for arbeiderne. Mangelen av brød, poteter og melk gjør at husholdningene maa omlægges til ernæringsstoffer, som kræver en længere tilberedning og som er vanskeligere at medbringe paa arbeidsstedet. Mens arbeiderne tidligere kunde nistes ut med smørrebrød og kaffe for hele dagen, er nu dette blit en umulighet. Kjøttet er saa dyrt at det ikke lar sig bruke i nogen videre utstrækning i arbeiderhusholdningene. Tilbake staar saa kun fisk, som er yderst vanskelig at medbringe paa arbeidsstedet.

Varmmatsservering paa arbeidsstederne eller i nærheten av disse er kun gjennomført i liten utstrækning i forhold til det store antal arbeidere, som det her er tale om.

Alle disse forhold virker tilsammen saaledes, at det er blit en nødvendighet at forkorte arbeidstiden forat arbeiderne skal kunne holde ut under rationeringstiden.

De fleste arbeidere i byerne og industridistrikterne bor jo i nogen avstand fra fabrikkene. Gjennemsnittlig kan man vel si, at de fleste bor en halv times vei fra hjemmet til arbeidsstedet. Har de saa $9\frac{1}{2}$ å 10 timers arbeidstid, blir den samlede tid som med-
gaar lang. En saadan arbeidstid begynner f.eks. kl. $6\frac{1}{2}$ morgen og avsluttes ved 5-6 - tiden om aftenen med de nødvendige spisepauser

indimellem. Arbeideren maa gaa fra hjemmet senest kl. 6 morgen. Han maa være oppe ved 5-5 $\frac{1}{2}$ - tiden og kan da ikke faa nogen varm frokost. Han er henvist til smørrebrød og kaffe. Melk findes ikke, kafferationen rækker vel neppe til heller. Men litt tynd, sort kaffe faar han og etpar skiver smørrebrød. Han kan ikke spise sig mæt paa smørrebrødet. For det tillater ikke rationen. Med denne lille frokost ved 5 $\frac{1}{2}$ tiden skal arbeideren saa begynde arbeidsdagen. Resultatet er at han straks føler sig sulten og ved 9 - tiden maa spise paany, hvis han skal kunne fortsætte i tungt arbeide. Det blir da atter smørrebrød. Og han maa atter ta av sin lille ration. Ved 1 - tiden maa han ha et nyt maaltid, og er der ikke varmmatsservering paa stedet, blir det atter smørrebrødene han maa ty til, og han er ikke hjemme før 5 $\frac{1}{2}$, saa han kan ikke faa nogen ordentlig middag før ved 6 - tiden. Har han saa som samfunnsborger, foreningsmedlem, parceleier eller andet, noget arbeide at utføre for sig selv, vil han som regel trænge litt mat ut paa aftenen.

Paa denne maate er dagen indrettet for de allerfleste arbeidere med den nuværende arbeidstid.

Som man vil se tvinger den urimelig lange arbeidstid arbeiderne til at indta langt flere maaltider og forbruke mere næring end rationeringen gir anledning til. Kan denne næring ikke skaffes, gaar det ut over arbeiderens fysiske tilstand. Han vil i løpet av kortere eller længere tid bli avkræftet og gaa tilbake i huld, hvis han ikke skal spise av familiens ration, saa det gaar ut over barne og hustruen, hvilket er likesaa ilde,

Den almindelige erfaring rundt i arbeiderhjemmene er

derfor denne, at man blir underernæret, og føler sig sulten og slap under haardt arbejde.

Ved en kortere arbejdsdag vilde der kunne etableres en langt mere praktisk inddeling av arbejdstiden, saaledes at de fleste maaltider kunde indtages i hjemmet med den der tilstedeværende lettere adgang til at anvende varm-mat, hvorved man kan spare paa brødrationerne.

En 8 timers arbejdsdag med $\frac{1}{2}$ times middagspause kan begynde kl. 8 og avsluttes kl. $4\frac{1}{2}$. Da kan arbejderfamilien ved at være oppe ved $\frac{1}{2}$ 7-tiden kunne faa tilberedt en solid frokost med litt stegt fisk eller anden varm ret. Saaledes underbygget behøver arbeideren intet nyt maaltid før ved middagstid kl. 12. Kan han nu ikke faa varm mat paa fabrikken, vil han dog ha i behold saa meget av sin smørrebrødration at han vil faa et nogenlunde maaltid. Og han vil være hjemme ved 5-tiden og kan da faa dagens hovedmaaltid saa tidlig, at han ikke er altfor utslidt og træt. Faar han saa et littet maaltid om aftenen, vil han være nogenlunde velberget.

Vi er klar over at rationerne er saa knappe og potetnøden saa prekær at selv med en 8-timers arbejdsdag vil ikke underernæring i mange tilfælder kunne undgaaes. En forhøielse av brødrationerne for arbejderne i den tid, da poteter ikke kan faaes, er derfor absolut nødvendig.

Men enhver vil jo forstaa at det kan bli et ganske anderledes praktisk matstel i en arbejderfamilie, naar forsørgeren kun har 8-timers arbejdsdag, end naar han som nu har $9\frac{1}{2}$ å 10.

Der har været uttalt frygt for at en forkortelse av arbejdsdagen skulde medføre betydelig fordyrelse av alle arbeids-

produkter. Vi kan ikke indse det begrundede heri.

Naar det er saa, at arbeiderne i almindelighed ikke magter den lange arbejdsdag under de nuværende ernæringsforhold, saa vil dette selvfølgelig i høi grad gaa utover arbejdsydelsen de siste timer paa dagen. Vi tror at dette i ganske stor utstrækning er baade arbejdsledernes og arbeidernes erfaring for øieblikket. En række bedrifter har da ogsaa i egen velforstaat interesse gaat til en indskrænkning av arbejdstiden, like indtil arbejdsgiverforeningen bestemt har forbudt det.

Vi skulde derfor tro at en forkortet arbejdstid, som vilde gi anledning til et jevnt arbejdstempo hele dagen, var at foretrække fremfor en længere arbejdsdag med et synkende arbejdstempo. Derfor vil ikke de økonomiske følger av 8-timersdagens gennemførelse nu bli saa stor. Rationeringen har sat en grænse for arbejdsydelsen, og den har allerede avtatt av denne grund. 8-timersdagen vil være den naturlige regulator, idet det maaske kan gaa an under et saadant tidsrum at vedlikeholde arbejdstempoet. Ved en saadan ordning vil baade arbejdsgivere og arbeidere være bedre tjent, end ved at vedlikeholde en saa lang arbejdsdag at arbeiderne blir overanstrengt og slappe.

Sekretariatet er saaledes av den opfatning at i flere fag og industrier vil 8-timersdagen ikke bety nogen nævneværdig utgift. I andre industrier kan selvsagt teknikken og den maskinelle drift være saaledes utviklet, at produktionen i nogen grad vil fordyres ved 8-timersdagen. Men man maa jo da ogsaa erindre, at den forcerte maskindrift av sig selv kræver en kortere arbejdsdag for det enkelte individ av hensyn til arbeidernes liv og helse. Selv under normale forhold nærmer vi os jo 8-timersdagen, skridt for skridt,

i alle arbeidsbrancher.

Det som gjør den i øieblikket til en særlig nødvendigssak og gjør dens øieblikkelige gjennomførelse saa paa-kravet, er at der ved siden av alle de andre grunde ogsaa kommer den nye og helt avgjørende, den nemlig, at tilgangen paa næringsmidler er saa sterkt begrenset for arbeiderne, at det ikke er forsvarlig fra samfundets side at undlate at foreta denne begrensning.

Det vilde være uriktig av samfundet at overlate dette spørsmål til avgjørelse organisationerne imellem ved anvendelse av den faglige kamp. Det norske samfund har nemlig allerede erkjendt det som en pligt at regulere arbeidstiden, og har fastsat en maksimal-arbeidstid av 54 timer pr. uke. Naar arbeidstiden blev saa lang kan det vel for endel tilskrives den omstændighet, at det var første gang man gik til en saadan regulering her i landet. Denne lov er derfor allerede nu under fornyet revision.

I betragtning av dette og den unormale situation, som vi befinder os i, skulde derfor indførelsen av 8-timersdagen ikke være noget saa overordentlig risikabelt skridt. Ogsaa i andre land staar man overfor det samme spørsmål, og man kan vel gaa ut fra at inden ret lange vil 8-timersdagen være lovfestet over hele Skandinavien.

Arbeidsgiverforeningen har imidlertid reist en ren prinsipiell og avgjort motstand mot 8-timersdagen. Og skal dette spørsmål tas op ved alle tarifrevisjoner vil det gi anledning til et utal av konflikter, som vil bli like generende for samfundet som for arbeiderne og arbeidsgiverne. Det er litet rimelig, at ratio-

neringen som jo er gennemført av staten for at regulere forbruket under nødsituationen, at den netop skulde bli aarsak til en mengde arbeidskonflikter.

Langt rimeligere var det da, at staten tok konsekvenserne av sin egen rationering, og løste ut stridsspørsmålet om arbeidstiden og avgjorde det ved lov. Det vil være i fuld overensstemmelse med hvad der tidligere er gjort av statsmagterne baade med hensyn til typograferne, bakerne og andre.

Det er derfor sekretariatets opfatning at de nu herskende tilstande gjør det til en tvingende nødvendighet at indføre en forkortelse av arbeidstiden, hvis man vil beskytte arbeiderne mot følgerne av den knappe ernæring. Det kan ellers befrygtes at der vil opstaa haarde og oprivende kampe til opnaelse av en kortere arbeidstid under de herskende forhold.

Sekretariatet vil sluttelig bemerke, at vi her kun har uttalt os om 8-timersdagen som en foranstaltning i anledning ernæringskrisen. Om spørsmålet 8-timersdagen i sin almindelighet kan der selvfølgelig anføres meget, som vi i denne forbindelse ikke har fundet at burde gaa ind paa. //

Æ r b ø d i g s t